

Vergaderjaar 2025–2026

28 684

Naar een veiliger samenleving

Nr. 814

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 november 2025

Er is de afgelopen jaren groeiend aandacht voor de aanpak van online aangejaagde openbare-ordeverstoringen. Daarbij wordt (soms) gevraagd om bevoegdheden die fundamentele grondrechten van burgers kunnen raken. Zoals een bevoegdheid om burgers te kunnen verbieden om bepaalde uitingen te doen. Dat raakt grondrechten, want ook op sociale media heeft iedereen de vrijheid om zijn of haar mening te delen. Dit is een belangrijk recht maar het kan ook zorgen voor onrust in de fysieke wereld. Bepaalde oproepen of uitingen op online platforms of sociale media kunnen leiden tot openbare-ordeverstoringen.

Wanneer online gedrag voor onrust zorgt, is het voor burgemeesters en politie een grotere uitdaging om de openbare orde te handhaven. Tegelijk is het beschermen van grondrechten, zoals de vrijheid van meningsuiting en de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, een kerntaak van de overheid. Om een balans daarin te vinden, staan de volgende vragen centraal:

- Hoe beschermen we deze grondrechten, zonder dat dit leidt tot gevaarlijke situaties en verstoringen van de openbare orde?
- Hoe ga je hier als overheid mee om?
- Wanneer grijp je in, en wanneer niet?
- En welke rol hebben bedrijven en burgers zelf?

1. Beleidsontwikkeling

Op 14 mei 2024 is uw Kamer voor het eerst uitvoerig geïnformeerd over de aanpak van online aangejaagde openbare-ordeverstoringen en heeft uw Kamer een overzicht van activiteiten in dat kader ontvangen.¹ Hierbij is het belang benadrukt om in gesprek te blijven over deze belangrijke maatschappelijke opgave. Ook is de behoefte geuit om het perspectief van burgers te betrekken. In de brief is een overzicht van een aantal lopende dan wel afgeronde acties en producten aan uw Kamer gegeven. Sindsdien

¹ Kamerstuk 28 684, nr. 739.

wordt er gewerkt aan die activiteiten en zijn er inmiddels aanvullende activiteiten gestart. De opbrengsten hiervan bevatten aanknopingspunten die beleidsmatig verder uitgewerkt zullen worden. Oplossingsrichtingen die beleidsmatig niet onder het Ministerie van Justitie en Veiligheid vallen zullen onder de aandacht worden gebracht van de desbetreffende departementen. Over de inhoud van de activiteiten informeer ik uw Kamer middels deze brief.

Burgerdialoog

Volgend op een verkenning naar de kansen en mogelijkheden van burgerparticipatie op dit thema is dit voorjaar een burgerdialoog georganiseerd over online aangejaagde openbare-ordeverstoringen. Uw Kamer is hierover eerder geïnformeerd.²

De uitkomsten van de burgerdialoog laten zien dat de groep deelnemers een genuanceerde blik op het onderwerp heeft. Zij herkennen dat het gaat om een complex vraagstuk, waarvoor geen eenvoudige oplossing bestaat. De deelnemers voorzien dat vooral de overheid en internetplatforms een rol hebben in de aanpak van dit fenomeen. Zo zien zij voor de overheid vooral een rol waar het gaat om toezicht en handhaving, maar vinden deelnemers ook dat de overheid zelf een voorbeeldfunctie heeft. De uitkomsten laten ook zien dat de deelnemers vinden dat internetplatforms een verantwoordelijkheid toekomt, zo stellen deelnemers bijvoorbeeld voor dat platforms transparant zouden moeten zijn over algoritmes en de inrichting van platforms, hun verwijderbeleid en het gebruik van disclaimers of contextlabels bij (schadelijke) content. De deelnemers zien ook een rol voor burgers, maar voorzien dat zij daarbij moeten worden gesteund door bijvoorbeeld maatschappelijke campagnes om verantwoord online gedrag te bevorderen.

Een aantal aanbevelingen komt overeen met waar momenteel op wordt ingezet. Zo wordt aanbevolen om beter zicht te krijgen op «online onruststokers» zodat daarop kan worden gehandhaafd waar nodig. Met het wetsvoorstel gegevensvergaring openbare orde beoog ik de bevoegdheden van de politie uit te breiden om informatie online te verzamelen over mogelijke grootschalige openbare-ordeverstoringen. Met een versterkte informatiepositie zijn burgemeester en politie beter in staat om te voorkomen dat online gedrag leidt tot ernstige verstoringen van de openbare orde. Ook wijzen deelnemers op het belang om in Europees verband op te treden. De digitaledienstenverordening (Digital Services Act, DSA) is in dit kader relevant. Dit is een Europese verordening met onder andere tot doel de online veiligheid te vergroten, waardoor (digitale) grondrechten van burgers beter worden beschermd. De DSA biedt duidelijke kaders voor de rol en verplichtingen van internetplatforms en andere tussenhandeldiensten.³

Tot slot benoemen deelnemers het belang van een goede verbinding met de samenleving, waar volgens hen de organisatie van een burgerdialoog aan bijdraagt. Aanbevolen wordt om dit vaker te benutten, zowel op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau. De opbrengsten zullen worden betrokken in de verdere beleidsontwikkeling, en waar nodig trekt JenV daarbij op met andere departementen.

² Kamerstuk 28 684, nr. 739.

³ De term tussenhandeldiensten wordt gebruikt binnen de DSA en betreft zowel internetplatforms (zoals Facebook) als hostingdiensten (zoals websites).

In de beantwoording van eerdere Kamervragen over de burgerdialoog heeft mijn voorganger toegezegd de kosten van de dialoog met uw Kamer te delen.⁴ In de voorbereidende fase is verkennend onderzoek gedaan; de kosten hiervan bedroegen afgerond € 60.000. De uitvoering van de burgerdialoog heeft circa € 344.000 gekost. De grootste kostenposten hierbij waren de inhuur van het gespecialiseerde bureau, de locatiehuur met eenvoudige catering en de onkostenvergoeding voor deelnemers.

Deskundigenbijeenkomst

Dit voorjaar is er een deskundigenbijeenkomst georganiseerd, waarbij experts vanuit verschillende disciplines – zowel uit de wetenschap als de praktijk – met elkaar in gesprek zijn gegaan over mogelijkheden om het bestaande handelingsperspectief te versterken of uit te breiden. Aan verschillende gesprekstafels kregen deelnemers de kans om vanuit hun eigen kennis en expertise inzichten over het vraagstuk te delen. Een sfeerimpressie en verslag van de bijeenkomst is onlangs gedeeld met de deelnemers en gepubliceerd in het webdossier over online aangejaagde openbare-ordeverstoringen op de website van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), medeorganisator van de bijeenkomst.⁵

De overkoepelende conclusies waren:

- Uit alle tafels kwam naar voren dat er een duidelijke behoefte is aan meer bewustwording en kennisdeling over het thema; zowel binnen gemeenten als bij hun partners. Het is belangrijk dat de overheid zich daarbij realiseert dat we leven in een hybride samenleving, waarin online en offline nauw met elkaar verweven zijn. Meer bewustwording helpt om het fenomeen beter te begrijpen, inclusief de verschillende fasen waarin het zich kan ontwikkelen. Dit inzicht biedt kansen om eerder op te treden en effectiever samen te kunnen werken met partners.
- De rol van de burgemeester werd breed erkend als belangrijk, maar er bestaan uiteenlopende opvattingen over hoe die rol precies ingevuld zou moeten worden. Sommige deelnemers benadrukten dat eerst meer inzicht nodig is in het fenomeen zelf, voordat duidelijk kan worden welke taken en verantwoordelijkheden daarbij voor de burgemeester zijn weggelegd.
- Tot slot werd aan meerdere tafels benadrukt dat overheden bij het ontwikkelen van een aanpak ook aandacht moeten besteden aan het versterken van de verbinding met de samenleving.

Vorig jaar liet mijn voorganger uw Kamer weten dat kennisdeling essentieel is en dat dit ook bijdraagt aan een versterking van de samenwerking tussen partners op dit terrein.⁶ De deskundigenbijeenkomst onderschrijft ook het belang hiervan. In opdracht van mijn departement heeft het CCV diverse instrumenten ontwikkeld om partijen te ondersteunen in de aanpak van dit fenomeen. Samen met het CCV blijf ik de komende tijd inzetten op het actief onder de aandacht brengen van deze instrumenten en blijf ik in gesprek met gemeenten, politie en het OM over deze maatschappelijke opgave.

⁴ Zie de beantwoording van Kamervragen van het lid Emiel van Dijk over de rol van sociale media bij openbare ordeverstoringen (2025Z05072) (Aanhangsel Handelingen II 2024/25, nr. 1890).

⁵ <https://hetccv.nl/themas/cyberveiligheid/online-aangejaagde-ordeverstoringen/>

⁶ Kamerstuk 28 684, nr. 739.

Via het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) wordt momenteel een internationaal vergelijkend onderzoek uitgevoerd naar online aangejaagde openbare-ordeverstoringen. In het onderzoek wordt onder andere geïnventariseerd welke interventies er in andere landen zijn ontwikkeld voor het voorkomen of beheersen van online aangejaagde openbare-ordeverstoringen en hoe hiervan kan worden geleerd. Het onderzoek zal naar verwachting eind eerste kwartaal van 2026 afgerond zijn. In samenhang met dit onderzoek zal in 2026 een bijeenkomst worden georganiseerd, met als doel om kennis uit te wisselen en de (internationale) samenwerking op dit thema te versterken.

City Deal – Lokale Weerbaarheid Cybercrime

Er wordt vanuit de City Deal Lokale Weerbaarheid Cybercrime en in samenwerking met het CCV geïnvesteerd in lokale en regionale initiatieven om de aanpak van online aangejaagde openbare-ordeverstoringen te versterken. Er zijn in totaal vier projecten geselecteerd. Deze zijn aan het begin van het jaar van start gegaan. De projecten richten zich onder andere op het ontwikkelen van een e-learning en praktijkgerichte scenario-oefeningen en het opstellen van een handreiking voor de toepassing van de noodbevelsbevoegdheid door de burgemeester. De resultaten van de projecten worden aan het eind van het jaar verwacht.

Verdere verkenning landelijke meldvoorziening voor burgemeesters

Het CCV gaat in samenwerking met relevante partners een verdere verkenning uitvoeren naar een mogelijke landelijke meldvoorziening voor burgemeesters ten behoeve van het ontoegankelijk (laten) maken en (laten) verwijderen van online content die kan leiden openbare-ordeverstoringen. Het doel van de verdere verkenning is om de meerwaarde, werkbaarheid en positionering van een laagdrempelige meldvoorziening te verkennen. Er wordt hierbij inspiratie ontleend aan bestaande meldpunten zoals die voor online grensoverschrijdend gedrag en Meld.Online Discriminatie. De resultaten van de verkenning worden aan het begin van het tweede kwartaal van 2026 verwacht.

2. Opvolging en vervolgstappen

Ik ga aan de slag met de waardevolle inzichten die de initiatieven hebben opgeleverd. In dit kader volg ik ook met veel interesse het initiatiefwetsvoorstel online aangejaagde ordeverstoring dat aanhangig is gemaakt door het lid Michon-Derkzen.⁷

Ik zal uw Kamer uiterlijk in het tweede kwartaal van 2026 informeren over de opbrengst van het internationaal vergelijkend onderzoek dat via het WODC wordt uitgevoerd en welke vervolgstappen – op basis van de bovenstaande initiatieven – zullen worden gezet.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F. van Oosten

⁷ Kamerstuk 36 789